

mного pridonesla k šolanju i v praktičnih i v estetičnih vprašanjih naše stanovanjske kulture. Deloma se v svojih izvajanjih nasilanjata neposredno na največjega francoskega reformatorja in praktika v teh stvareh, Le Corbusierja.

Da pa bo uspeh še večji in da bomo te elemente in pridobitve moderne arhitekture, ki se večjim narodom nemara brez vsega drugega prilagajajo, resnično mogli nazvati tudi naše, bo treba še mnogo težkega in podrobnega dela. Zlasti bo treba glede na naše razmere diferencirati materialne in socialne tipe in izdelati njim odgovarjajoče arhitekturne tipe, ker ni vse za vsakega, potrebna bo tudi primerna tipološka studija o najetem stanovanju, kjer se okolnosti takoj drugače javljajo, dalje bi bilo že pri tej knjigi želeli nekoliko podatkov o denarni strani vprašanja ter o financiranju stavbe, prav svojo in obsežno studijo bo zahtevalo obravnavanje razmerja privatnega talnega načrta do različnih regulacijskih planov, tudi kos kakega arhitekturnega stilnega nauka ne bo odveč, itd., skratka, ta knjiga, ki orje pri nas ledino, šele stvarno naznačuje vse probleme, katerih se bomo morali dotakniti, ako hočemo uspešno graditi. Delo pa bo izvečine čisto individualno in praktično, čemur Mesar in Spinčič tu povsem naravno nista mogla ustreči, ker podajata le splošno tipologijo sodobnega stanovanja s stavbne in opremne strani in to v enem izmed finančno gotovo boljših prerezov, mimo katerega pa seveda ne smemo pozabiti onega slabšega in širšega, ki pač v prvi vrsti mora biti deležen ogromnih socialnih in higienskih pridobitev modernega stavbarstva. Kajti upoštevati moramo, da je razvoj arhitekture vse do zadnjega časa ravno na ta del najbolj pozabljal.

Kakor že rečeno, vsebuje knjiga, ki je lepo opremljena, obilno ilustracijsko gradivo in sicer nad 200 slik, izmed katerih jih je samo 54 med tekstom, dočim so vse ostale tiskane na prilogah na umetniškem papirju. Med tem gradivom nahajamo tudi nekako prvi seveda nepopolni pregled dela, ki ga je naša arhitektura zvršila v stavbi in opremi naših stanovanj.

R. L.

Dr. Janko Polec: Spominu Edvarda in Karla Strahla. Pos. odtis zv. 3/4 Zbornika za u. z. 1930, Ljubljana 1931, str. 170.

Vseučil. profesor Janko Polec je napravil našemu domoznanstvu neprecenljivo uslugo, ker se je lotil malo vabljivega posla, sestaviti biografijo ustvariteljev umetnostne zbirke v Starološkem gradu Edvarda in Karla Strahla ter kritično pretresti, izdati in z opazkami opremiti katalog te naše največje privatne zbirke.

Knjiga obsega živahno napisano biografijo obeh Strahlov, nemško pisano zgodovino starološkega gradu in avtobiografijo Karla Strahla in od Karla S. sestavljeni izčrpni katalog zbirke. Tekstu so dodane podobi obeh Strahlov, slike gradu in glavnih delov zbirke. Polec je izvršil svoje delo s svojo priznano vestnostjo, izčrpnostjo in prepričevalnostjo, pri kateri bi vsaka podrobna kritika pomenila dolgotrajno novo raziskavanje raztresenih virov.

Ker je Strahlova zbirka sedaj razpršena na vse vetrove (Polec je ugotovil tudi neposredno usodo posameznih predmetov ob prodaji), bo Polčeva knjiga trajen in nepogrešljiv dokument o nji.

Frst

Marijan Marolt: Dekanija Celje. I. zv.: Cerkevni spomeniki v Celju. Umetnostni spomeniki Slovenije III. Zgodovinsko društvo v Mariboru 1931. Str. 114.

S to knjigo pričanja 3. zv. slov. povojne umetn. topografije, s predvojno Stegenškovo vred pa že 5. Pisatelj M. Marolt, ki je napisal že Vrhiško dekanijo, pričanja tu že svoj drugi zvezek. Opisani so vsi cerkveni spomeniki celjske župnije in opis prav dobro ilustriran, le reprodukcije slikarskih umetnin so razen fresk v župni cerkvi sv. Daniela in Metzingerja kar po vrsti slabe. Opis je, kolikor ga morem po spominu kontrolirati, izčrpen. Pri vsakem objektu je podana literatura, zgodovina in opis sedanjega stanja — ono torej, kar se bistveno zahteva od takega dela. Premalo pa se nam zde vpoštrevani in izrabljeni slikarski spomeniki, slike cerkva na starih slikah Celja, podobice in drugo spominsko gradivo. Slika stare Marijine cerkve vsaj bi se bila morala tudi priobčiti. Dalje se nam vidi zgodovinska analiza posameznih stavb premalo nazorna in se kljub dodanim talnim načrtom le s težavo spoznamo v nji.

S temi opazkami pa ne mislimo podcenjevati velikega dela, ki ga je M. izvršil in s svojim opisom naše znanje o važnih umet-

nostnih spomenikih Celja bistveno obogatil. Poudarjamo pri tem zlasti objavo zelo važnih fresk iz sr. 14. stol. v cerkvi sv. Daniela, prekrasne kapele Žal. M. B. istotam, ugotovitev Raunacherjevih slik v Marijini cerkvi, preiskavo grobnic v isti cerkvi, ki žal ni mogla biti izpeljana do konca in še marsikaj drugega.

Umetnostna topografija cerkvenega Celja nam odkriva prav za prav žalostno sliko. Roka brezsrčnih restavratorjev je tako usodno posegla v tradicionalni značaj najvažnejših spomenikov, da je njihova estetska vrednost po večini malenkostna, zgodovinska pa tako zabrisana, da jo je le s težavo mogoče še razbrati. Tem bolj je to obžalovati zaradi tega, ker je historično ozadje celjskih cerkvenih spomenikov prav izredno in romantično bogato. Legenda o sv. Maksimilijanu in blesteča, če prav tragična usoda rodu celjskih grofov so ozadje, na katerem bi mogli pričakovati mnogo več, kot nam nudi sedanje cerkveno Celje.

V primeri s prvima dvema zvezkoma, ki ju je izdalo Umetnostno zgodovinsko društvo, je ta zvezek mnogo bolje in po večini res zgledno ilustriran.

Frst

Sinclair Lewis: Dr. Arrowsmith, roman američkega lekara. Prevela Leposava Ž. Simić. Izdanje: Nolit, Beograd 1931.

Agilna mlada založba Nolit v Beogradu, ki si skuša pridobiti zaslug za našo književnost zlasti z izdajanjem onih bodisi originalnih bodisi prevedenih del iz lepe literature, ki nosijo izrazite sodobne socialne oznake (Kisch: Raj Amerika, Babel: Odesa, Renn: Rat, Remarque: Na zapadu ništa novo, Krleža itd.) se je lanskemu Nobelovemu nagrajencu Sinclairju Lewisu oddolžila s prevodom njegovega najboljšega dela »Dr. Arrowsmith«. Dasi spada Lewis med odličnike, med res — odličnike ameriške sedanje literature, ga nismo imeli pri nas še prav nikjer prilike brati kakor v izdajah Nolita (»Miss Claire putuje«). Njegove kvalitete pa bi zaslužile tudi od nas več pozornosti, če hočemo biti vsaj relativno pravični glede na prevode in stvari, ki jih požira knjižna lakota naših mas.

Ob imenu avtorjevem samem se nam takoj pridruži ime njegovega rojaka, čeprav ne izrazitega literarnega antipoda, Upton Sin-

clairja. Ta dva sta nekako osrednji postavi ameriške književnosti, le da Sincl. Lewis U. Sinclairja pretehtuje v precejšnji meri v tem, kolikor ostaja vedno in povsod v mejah umetniške stvarnosti in kljub tendenci brez tendenčne vsiljivosti, kar nikakor ni mogoče reči vselej o U. Sinclairju pri vseh dobrih straneh, ki mu jih pač ne moremo in še manj smemo zanikati. Druga posebnost in hkratu prednost Lewisova pa je, da se ni omejil v svojih delih zgolj na eno samo panogo oziroma stran življenja, na eno samo skupino problemov, ki so morda res najbolj pereči in vpijoči, ampak je zagrabil celoto ameriškega življenja, do vseh razrastkov in odtenkov, zlasti v tisti družabni plasti, ki jo mi, poznavalci Amerike zgolj iz časnikov, malokdaj in malokje dobimo v spoznanje: prikazal in razgalil in osvetlil nam je ameriškega srednjega človeka, meščana v vseh njegovih osebnih barvah, v vsem njegovem ozkem mišljenjskem in doživljaljskem krogu, osmešil do nesmrtnosti v »Babbithu« in v »Možu, ki je poznal prezidenta« vso tisto srednjo, »dobro« družbo, ki postaja v svojih malenkostnih potrebah, strasteh in stremljenjih sterilna kakor povsod. A kljub ostri, ponekod nedosegljivi ironiji njegovih del leži na vseh prevleka resnega umetniškega prizadevanja in genijalnosti, kar jim daje trajno ceno in veljavo.

Dr. Arrowsmith je v vsakem oziru Lewisovo bistveno, skoraj da najbistvenejše delo. To je roman mladega zdravnika. Od vseh početkov, ko prvič prime v roke secirni nož, preko prvih spoznanj o majhnem človeškem spoznanju, preko borb za uveljanje, preko sreče, ki jo najde v razumevanju zveste pomočnice in družice Leore, preko prvih uspehov, ki ga groze iztrgati znanosti in njenemu svečeniku, dr.-ju Gottliebu, in ga dvigniti na zapeljivo zavidni prestol reševalca človeštva, ko najde bakteriofag za pobijanje kuge, do razočaranj, ki mu jih rode izgube vsega, na kar se je vezal v tem zunanem življenju, da se umirjen po vseh spoznanjih spet vrne v svetišča laboratorijev k učitelju Gottliebu. Nemogoče je v kratkem sestavku približno naznačiti vsebino dela pri ogromni snovi, ki jo je L. čudovito smotreno, pregledno ter kljub popolni odtujenosti tako prepričevalno in sprejemljivo koncipiral, da nam ostane tra-